

13. Фатеева Н. А. Интертекст в мире текстов. Контрапункт интертекстуальности / Наталья Александровна Фатеева. – 3-е изд. – М. : КомКнига, 2007. – 282 с.
14. Чернявская В. Е. Интертекстуальное взаимодействие как основа научной коммуникации / Валерия Евгеньевна Чернявская. – С.-Пб. : Изд-во СПбГУЭФ, 1999. – 209 с.
15. Шаповал М. Интертекст у світлі рампи : міжтекстові та міжсуб'єктні реляції української драми : [монографія] / Мар'яна Шаповал. – К. : Автограф, 2009. – 352 с.

УДК 81'4 (811.111+161.2): 39

О. П. Демиденко,

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», м. Київ

МОВНІ РЕПРЕЗЕНТАНТИ АНІМАЛІСТИЧНИХ СИМВОЛІВ УКРАЇНОМОВНОЇ ТА АНГЛОМОВНОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУР

Статтю присвячено аналізу анімалістичних символів україномовної та англійської лінгвокультури. Особливу увагу авторки зосереджено на мовних структурах, які актуалізують смисл досліджуваних символів. На матеріалі лексикографічних джерел та міфопоетії проведено порівняльний аналіз слів-реалій та фразеологізмів як мовних репрезентантів анімалістичних символів, спільних для міфологічних уявлень представників досліджуваних лінгвокультур. Співставлення міфологічних реалій та образів фразеологізмів в українській та мовах проведено з урахуванням їх емотивності та асоціацій, що ними викликаються. Увага авторки зосереджена на специфіці реалізації емотивного потенціалу міфологічних анімалістичних реалій та лексем і фразеологізмів, що належать до їх денотативних полів у досліджуваних мовах і лінгвокультурах.

Ключові слова: анімалістичні символи, лінгвокультура, міф, реалія, символ, фразеологізм, лінгвосеміотика

LANGUAGE REPRESENTANTS OF THE ANIMAL SYMBOLS OF THE UKRAINIAN AND ENGLISH-SPEAKING LINGUISTIC CULTURES.

The article deals with the analysis of the animal symbols of the Ukrainian and English-speaking linguistic cultures. The author pays special attention to the language structures actualizing the meaning of the studied symbols. Such symbols found in myths, legends, fairy-tales and other folklore items are described with different language tools including nation-specific comparisons, metaphors, lexemes forming nation-symbolic worldview of the representatives of different linguistic cultures. The comparative analysis of the realia and phraseological units language tools representing the animal symbols found both in Ukrainian and English-speaking linguistic cultures has been made on the basis of the mythological beliefs of the representatives of such linguistic cultures. The symbols of bear, wolf, horse, cat, deer, pig, dog and snake have been analyzed according to their emotive perception by the representatives of the studied linguistic cultures reflected in the phraseological units and mythological literature. Special attention has been given to the mythological background of such associations. In conclusion the author emphasizes the importance of the interdisciplinary research in the area of linguo-semiotics and cultural linguistics for the development of anthropocentricity paradigm in modern linguistics.

Key words: animal symbols, linguistic culture, linguo-semiotics, myth, realia, symbol, phraseological unit.

ЯЗЫКОВЫЕ РЕПРЕЗЕНТАНТЫ АНИМАЛИСТИЧЕСКИХ СИМВОЛОВ УКРАИНОЯЗЫЧНОЙ И АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ЛИНГВОКУЛЬТУР

Статья посвящена анализу анималистических символов украиноязычной и англоязычной лингвокультур. Особенное внимание автора сосредоточено на языковых структурах, актуализирующих смысл исследуемых символов. На материале лексикографических источников и мифопоэзии проведен сравнительный анализ слов-реалий и фразеологизмов как языковых репрезентантов анималистических символов, совместных для мифологических верований представителей исследуемых лингвокультур. Сопоставление мифологических реалий и образов фразеологизмов в украинском и английском языках проведено с учетом их эмотивности и вызываемых ими ассоциаций. Внимание автора обращено на специфику реализации эмотивного потенциала мифологических анималистических реалий, лексем и фразеологизмов, принадлежащих к их денотативным полям в исследуемых языках и лингвокультурах.

Ключевые слова: анималистические символы, лингвокультура, лингвосеміотика, міф, реалія, символ, фразеологізм.

Постановка проблеми. У парадигмі сучасних лінгвістичних наукових розвідок, орієнтованих на «представлення всіх аспектів буття людини через призму «мовної системи координат» [1, с. 17], особливої актуальності набувають міждисциплінарні дослідження, у фокусі яких, з-поміж іншого, знаходиться й світогляд людини як представника певної лінгвокультури, який формується під впливом національних, історичних, культурних чинників, а також з власного досвіду соціалізації особистості. У процесі спілкування людина найчастіше використовує символи, знакові для своєї лінгвокультури, які, на її думку, найдоречніше репрезентують й описують певне явище чи поняття. Дослідження мовних засобів опису таких символів, що є досить актуальним і цікавим з суто філологічної точки зору, має ще й практичну зумовленість у сфері міжкультурної комунікації. У ситуації інтеркультурного спілкування процес налагодження взаєморозуміння може бути ускладненим необхідністю пояснення образів і символів, значення яких не співпадають і можуть викликати різні, позитивні чи негативні, асоціації у представників різних лінгвокультур.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю проведення лінгвокультурологічних та лінгвосеміотичних розвідок, спрямованих на співставлення засобів мовної репрезентації символів, значущих для представників досліджуваних лінгвокультур з урахуванням їх емотивного потенціалу. Дослідження проводиться у парадигмі антропоцентричного підходу до вивчення мовних явищ при взаємодії семіотичних систем, зіставлення яких є актуальним для різноструктурних мов, таких як українська та англійська, з урахуванням їх етнокультурної своєрідності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика мовної репрезентації символів тісно пов'язана з тенденціями сучасних наукових пошуків у сфері фразеології, лінгвокультурології, лінгвосеміотики, теорії метафори, порівняльно-історичного та типологічного мовознавства. Серед науковців, які фокусували свою увагу на цих питаннях варто згадати Н. Д. Арутюнову, О. О. Барляєву, А. Вежицьку, М. І. Івасюту Д. Лакофф, Ч. Пірса, О. О. Селіванову, Дж. Серля, В. М. Телію та багатьох інших. Особливої уваги заслуговує категорія емотивності символів різних лінгвокультур, яка на цьому етапі є практично недослідженою сучасними філологами.

Метою цієї статті є порівняльний опис мовних репрезентантів деяких анімалістичних символів української та англійської лінгвокультури з урахуванням їх емотивності. З огляду на обмежений обсяг дослідження увагу буде сфокусовано

на анімалістичних символах, спільних для стародавніх українців та кельтів, а саме образах *ведмедя, вовка, коня, kota, оленя, свині, собаки та змії*.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оточуючий світ наповнений символами, які є певними еталонами у свідомості людини. Засновник англо-американського прагматизму Ч. Пірс символом називає «знак, який конвенційно асоціюється зі своїм об'єктом» [1, с. 46–47]. Ці знаки можуть викликати спільні або відмінні асоціації у представників різних лінгвокультур і, відповідно, володіти різним емотивним потенціалом, який і формує усталений набір позитивних чи негативних асоціацій з певним явищем чи об'єктом. Ці асоціації реалізуються у лінгвокультурному коді, який визначається як завершена, на думку творців, але зі смислового та інтенціонального боку відкрита для багатьох інтерпретацій систему мовних знаків та їхніх комбінацій, що виражаються графічним або звуковим способом, семантико-сміслова взаємодія яких виконує пізнавальну, ціннісно-орієнтаційну та адаптаційну функції [1, с. 81].

Процес лінгвокультурного кодування знаходиться під впливом культурно-історичного досвіду, світогляду, а також міфологічних уявлень носіїв певної мови. Міф як «унікальний спосіб трансформації образності та реінтерпретації культурної спадщини» [4, с. 9] забезпечує можливість співставлення символічних смислів різних лінгвокультур, що реалізуються у метафорах і порівняннях як мовних структурах, що актуалізують символи [2]. Слова-символи творять багату і складну систему, якій притаманні різні типи відношень: парадигматичні, синтагматичні, фразеотворчі. Первинне символічне значення слова і контекстуальні використання символів розширюють ряд компонентів символічного значення лексичних одиниць [8, с. 8].

Анімалістичні уявлення представників різних лінгвокультур тисячоліттями формували відповідні асоціації про об'єкти оточуючого світу, що мали певні властивості [7], позитивні або негативні, які реалізовувалися у їх поведінці. Парні поняття, що існують в кожній культурі (добро і зло, чорне і біле, світло і темрява тощо) можуть по-різному описуватися у різних лінгвокультурах, у тому числі за допомогою різних символів, навіть архетипних. Під час категоризації та символізації елементів навколишнього світу, їх властивості відтворювалися у мовних одиницях, які набували відповідного емотивного потенціалу. Це стосувалося як реалій-символів, що містили концентровану культурно-специфічну інформацію про уявлення та специфіку світосприйняття представників лінгвокультури, так і інших мовних засобів, що використовувалися для опису таких явищ, зокрема, метафор та порівнянь.

Анімалістичні символи заслуговують на окрему увагу з огляду на їх значущість для української та англійської лінгвокультур та емотивність яка, репрезентована відповідними засобами досліджуваних мов Як зазначає О. О. Барляева, до мовних структур, які фіксують символічні смисли лінгвокультур, відносяться порівняльні конструкції та метафори, що актуалізують відповідні символи та смисли, які ними породжуються [2, с.3]. Також до таких структур можливо віднести реалії-символи та фразеологізми, що в своїй структурі містять такий символ і актуалізують відповідну асоціацію. Розглянемо спільні для української та англійської лінгвокультур анімалістичні символи та мовні засоби їх вираження.

Стародавні представники різних лінгвокультур, у тому числі й української та англійської, про які йдеться у цій статті, наділяли тварин різними властивостями – реальними й міфічними, створюючи певні асоціативні зв'язки з ними. Так, тваринний світ давніх українців поділяється на «чистих» і «нечистих», що відповідно уособлювали позитивні або негативні рити з огляду тогочасної культури. У нашому дослідженні анімалістичні символи розглядаються на основі міфологічних уявлень українців та англійців, реалізованих та відтворених у міфопоезії досліджуваних лінгвокультур, тобто всіх жанрах художньої творчості, тематично чи структурно пов'язаних з давнім міфом [4, с.11]. Емотивний потенціал таких міфологічних образів зберігається й у творах літератури, пройшовши крізь призму авторської інтерпретації власної національної ідентичності і традицій. Таким чином, доцільним виявляється виокремлення анімалістичних символів, що мають певний емотивний потенціал, амбівалентний у межах досліджуваних лінгвокультур, і дослідження засобів їх мовної репрезентації, зафіксованих у лексикографічних джерелах та у міфопоетичній літературі.

Чільне місце серед тотемних уявлень **українців**, які вірили, що певний звір або птах є захисником певного роду чи племені, посідали такі тварини, які були втіленням позитивних чи негативних якостей. В. М. Войтович, розглядає пантеон тваринного світу давніх українців, до якого увійшли *байбак, баран (овен), білка, бобер, ведмідь, верблюд, вівця, вовк, вузь, гадюка, горностай, жаба, заєць, їжак, кажан, кінь, кіт, коза, корова, крід, куниця, лев, миша, олень, осел, рак, свиня, собака, соболь, тур, і, навіть, черв'яки, черепаха і ящірка*. Птахи також вважалися священними істотами і символами безсмертної душі, божественного прояву, духів мертвих [3, с. 421–573].

Кельтські тотемні уявлення привернули нашу увагу не випадково. Однією з причин є те, що, як відомо, кельти справили неабиякий вплив на формування свідомості давніх англійців і формування лінгвокультурного коду їх сучасників. Крім цього, наразі науковці знаходять все більше доказів впливу кельтської цивілізації на формування європейської. Як підкреслює Г.М.Казакевич, пам'ятки цієї культури відомі й в українських землях. Вони зосереджуються переважно на Закарпатті, але зустрічаються також у Правобережній Україні. Присутність кельтів на цих теренах фіксують античні писемні джерела, а сліди цього народу міцно відбилися у регіональній топоніміці [9]. Питання взаємозв'язку і взаємовпливу лінгвокультур давньоєвропейської цивілізації вже давно є предметом наукової полеміки у сферах лінгвокультурології, порівняльно-історичного мовознавства, соціолінгвістики, тощо і потребують окремого детального розгляду. У цій публікації ми зосередимо нашу увагу на лінгвосеміотичному аспекті цього взаємовпливу, що може виявитися у різному емотивному потенціалі мовних репрезентантів однакових символів досліджуваних лінгвокультур, у нашому випадку – анімалістичних, які були тотемними тваринами як для українців, так і для кельтів. Дж. Метьюз до тотемних тварин давніх кельтів відносить *борсука, ведмедя, чорного дрозда, kota, журавля, ворона, собаку, ворона, вузгра, яструба, коня, видру, сову, свиню/кабана, оленя, лебедя, вовка, лосося, бджолу та комах* [18]. Е.Росс, крім вищезгаданих, також вказує на значущі для стародавніх кельтів образи *баклана, качки, гуски, та змії*, підкреслюючи взаємозв'язок кожного з анімалістичних символів з божествами кельтського пантеону [13; 19]. Розглянемо образи, спільні для двох досліджуваних лінгвокультур детальніше.

Ведмідь в українській міфології є символом господаря, гарант добробуту, уособлює гостя. Також символізує воскресіння, нове життя, бо виходить навесні із свого барлогу [3, с. 553–554]. У кельтській міфології ведмідь асоціюється із силою, страхом, величиною та таємницями. Ці уявлення збереглися й в сучасній англійській мові різних періодів, де знаходимо, наприклад, *bear garden* (походить з 16 сторіччя і означає місце, де цькували ведмедів, відбувалися бійки [20]). Характерні риси тварини, відтворені у прислів'ї *to sell the bear's skin before one has caught the bear* [20], збереглися навіть у біржовому терміні «ведмідь» (який означає людину, яка продає акції, сподіваючись потім викупити їх за меншу ціну). Крім цього, образ ведмедя також часто використовується у американському варіанті англійської мови, що пов'язано з тотемними уявленнями давніх індіанців (наприклад, *Bear River, Bear Flag, Bear State, bear claw, bear in the air, bear trap*

[20] тощо). Виходячи зі специфіки мовної реалізації цього символу, припускаємо, що образ ведмедя в українській лінгвокультурі є більш позитивним, ніж в англійській.

Вовка українці вважали символом хижацтва, негатового голоду, швидкості, його іноді навіть не називали по-імені, бо боялися, щоб не наробив лиха на подвір'ї (називали його дядьком). Імена Вовк, Ведмідь та подібні до них символізували довге життя і нарікалися людині як побажання [3, с. 555–556]. Так, в українській мові цей символ знаходимо у складі фразеологізмів з компонентом-зоонімом, навіть тих, що мають термінологічний характер (*вовча яма*, *вовча паща* (назва хвороби), *вовчий голод*, *вовчий інстинкт*, *вовче життя*, *вовчі стрибки*, *вовчий погляд*) [14, с. 11–15]. Кельти вважали вовка втіленням сили місяця, пожадливості, жорстокості, люті, але водночас і вірності та інтелекту. В англійській мові вовком називають злу, жадібну людину, що ж якість відтворює український фразеологізм «дивитися вовком». *Wolf at the door* означає голод, злидні (*to keep the wolf from the door* означає, відповідно, уникнути злиднів), *to throw someone to the wolves* [20], так само, як і в українській мові означає «кинути на поталу», хоча варто зауважити, що при подібності семантики фразеологізмів, образ вовка фігурує лише в англійській мові.

Кінь завжди користувався повагою українців, адже був вірним помічником у господарстві. Кінь був символом вірності, відданості, швидкості та витривалості, пов'язаним з родючістю і смертю. Кінь часто виконував роль провідника до іншого світу, порадника і друга (як, наприклад, у казці «Чарівний кінь»). При цьому кобилу у деяких міфах вважали перевертнем диявола [3, с. 561–562]. М. В. Дмитрук вказує, що у говірках Нижньої Надніпряни про прудкого коня казали «кінь на двадцять підкрілків», а про худу але дуже злу людину говорили «те, що коней кусає» [5].

Як підкреслює Н. С. Широкова, уявлення, пов'язані з конем, займають особливе місце серед анімістичних мотивів кельтської міфології. Для кельтів кінь був безцінною твариною у всіх іпостасях. Образ коня було включено до символіки Сонця і місяця (коня іноді розглядали як невтомного небесного скакуна, що може подорожувати як світом живих, так і світом мертвих, по воді та землі. В Ірландії та Уельсі слово «ех» (ірл. кінь) входить до назв багатьох міфічних персонажів, пов'язаних з сонячним культом та потойбічним світом на морських островах (ірландський бог *Eohaid* (Батько всіх), демон *Eoho Eхенд* (Еохо Кінська голова), бог острівного потойбіччя *Piangabair* (Морський кінь)). У британському та ірландському фольклорі місяць до цього часу називають «Білою Кобилою» (*White Horse*) (кельтська богиня місяця *Pianna* (*Rhiannon*) часто зображувалася саме з білим конем, оскільки її символами були білий колір, кінь та місяць). Широке поширення мав культ кельтської богині *Епони*, що традиційно зображалася з конем та рогом достатку і вважалася покровителькою цих тварин, родючості землі і всього, що з цим пов'язано [15, с. 307–315; 16]. В англійській лінгвокультурі образ коня має чітку позитивну конотацію, що відтворено у відповідних ідіомах, наприклад, *as strong as a horse*, *to work like a horse*, *to climb on a high horse*, *one-horse race* [20].

Образ **кота** є надзвичайно популярним як в українській, так і в англійській лінгвокультурі. Українці kota переважно вважали за небезпечну істоту, що стоїть на грані двох світів – реального й потойбічного: на неї обертаються відьми, її поява віщує нещастя чи невдачу. Водночас амбівалентність образу проявляється у лікувальних властивостях тварини, згадках про неї у весільних піснях та колісанках (вираз «*співати kota*» виник із звичаю, коли у нову колиску клали kota, гойдали його і наспівували при цьому коліскові пісні, лише після чого до колиски клали дитину). [3, с. 562–563]. До речі, образи kota й колиски знаходимо й у англійській мові у виразі *cat's cradle* [20], який означає дитячу гру «ліжечко». М. В. Дмитрук зауважує, що кішка визнається доброю істотою, другом людини, здатною охороняти людину від усього злого (*смішки з дурної кішки* – сміх без причин, *то котові, то попові* – гарне життя) [5]. У англійській лінгвокультурі кіт асоціюється переважно з таємничістю, хитрощами, пророцтвами (*cat in gloves catches no mice* [20] – без праці нічого не дається, *cat did it* [20] – їй-бо, не я (це зробив), *the cat jumps* [20] – справа повертає на серйозне, *the cat is out of bag* [20] – таємниця розкрита, *the cat shuts its eyes when stealing cream* [20] – людині властиво закривати очі на свої грішки, *cat's paw* [20] – знаряддя, маріонетка у чийсь руках).

Олень стародавні українці вважали предком, що допомагає людині і вміє творити чудеса, царює над усією рогою худобою. Це було пов'язане з образом Сонця [3, с. 566–567]. Кельти також вважали оленя надзвичайно важливим символом, його роги символізували взаємозв'язок зі Світовим Деревом, родючість, оновлення й відродження. Кельти вважали, що олень може подарувати людині благословення небес, багатство і щастя, і для цього створювали амулети – диски з оленьчих рогів. Один з кельтських богів – Цернунн (у перекладі «Рогатий») зображувався з оленьчими рогами на голові. У літературі острівних кельтів є цикл саг про лейнстерського героя Фінна, який вважався втіленням бога-оленя [12]. Образ оленя як надзвичайно шанованої кельтами тварини навіть потрапив до зодіаку. При цьому, у англійській фразеології цей образ зустрічається лише у виразі *to be like a deer caught in the headlights* [20], що означає психологічний стан, викликаний тривогою, страхом чи подивом, тобто будь-якою несподіваністю, але не з багатством чи щастям. Лексема **hart**, що також означає оленя, ще представлена у виразі *hart's tongue* [20], що позначає рослину *листовик зичайний*, який і в українській мові називають *оленячим язиком*. А ось синонім **stag** є більш представленим в англійській ідіоматиці. Наприклад, *stag dinner* означає холостяцьку вечірку, існують економічні терміни *stag deflation* (зниження загального рівня цін і підвищення вартості грошових коштів без зростання економіки) та *to stag the market* (різко підвищити курси паперів нових випусків). В українській мові аналогічних виразів віднайдено не було.

Свиня (кабан) українцями уявлялася символом плодючості й достатку, захисником від злих сил. Хоча в українській фразеології знаходимо одиниці, які характеризують цю тварину досить негативно. В. В. Жайворонок вказує на те, що згодом свиня стала нечистою твариною, яка асоціюється з брудом, болотом, нечистою (*підкладати свиню*), зарозумілістю (*величається, як синя доця*), незнанням (*знається, як свиня на перці*), відсутністю смаку й неохайністю (*пристало, як свині нартник, як свиня в доці*). Про несмачну страву українці кажуть «що й свині одвертаються», «у свинячий голос» щось роблять із великим запізненням, про матір, якій байдуже до долі дітей кажуть, що «свині не до поросят».

В англійській лінгвокультурі символ **свині** також є неоднозначним. Кельти шанували вепра, зображуючи його на бойових знаменах та монетах. У Древній Ірландії свиня та кабан вважалися священними тваринами, а полювання на вепра є одним з характерних ірландських міфологічних сюжетів [18]. Кельтські друїди називали себе «вепрами», а в артурівському циклі наявне символічне протистояння ведмедя і вепра (Турх Труїт – це Великий кабан, на якого полював Артур) [12]. Про товстуна кажуть *as fat as a pig*, з кабаном асоціюють дику поведінку (*to go hog-wild*, *as crazy as a peach-orchard boar* [20]), водія, який не вміє триматися своєї частини дороги називають *a road hog* [20], свиня часто асоціюється з невдачею (*in a pig's eye* [20]). При цьому варто зауважити, що в англійській мові зустрічаються й «позитивні» фразеологізми з образом свині, кабана (*to live high on/off the hog*, *to eat high on/off hog*, *to go whole hog* [20]). Як в українській, так і англійській мові свиня асоціюється з накопиченням багатства (*piggy bank*/ *свиня-копилка*). Спільним для обох мов є біблійний фразеологізм (*make a silk purse out of a sow's ear*, *cast pearls before swine*, *кидати бісер свиням або метати перли перед*

свиньми). Цікавим є фразеологізм *to buy a pig in a poke*, аналогом якого в українській мові є вираз *купувати kota в мішку*.

Собака в українській лінгвокультурі є символом вірності, невідступності, щирості та мудрості [3], про що свідчать вирази *вивченого пса нічим не купиши, собача вірність, собача радість, всі собаки знають, собаку на чомусь з'їсти*. Хоча українських фразеологізмах собаці надають деякі негативні характеристики (якщо несмачно, то *собака з маслом не з'їсть*, лиха людина – то *собача пара*, щось неякісне – *хоч одірви й собаці викинь*) [5].

Англійська мова містить численні фразеологізми, які характеризують собаку як втілення працелюбності (*to work like a dog*[20]), успіху й удачі (*top dog, put on the dog, every dog has its way*[20]), чистоти (*as clean as a hound's tooth*[20]). Але водночас собака асоціюється також з негативними рисами – нечесністю (*as crooked as a dog's hind leg*[20]), хворобливістю (*as sick as dog*[20]), неухважністю (*bark up the wrong tree*[20]), безглуздою показовістю (*dog and pony show*[20]), конкуренцією (*dog-eats-dog, fight like cats and dogs* [20]), деградацією та занепадом (*to go to the dogs, in the doghouse, to lea a dog's life* [20]), відсутністю власної думки чи волі (*a shaggy dog story, the tail wagging the dog*[20]), боягузництвом (*to turn tail, one's tail between one's legs*[20]), небажанням приймати нове (*you can't teach an old dog new tricks*[20]).

Образ **змії** також є амбівалентним для досліджуваних лінгвокультур. Як підкреслює В.В.Пономаренко, в українському фольклорі змії присутні практично у всіх міфологічних сюжетах: це і космогонічні міфи, в яких змії виступає творцем-деміургом або ж ототожнюється з різними частинами Всесвіту: небом, землею, світовим деревом, світовим яйцем; міфи про тотемних тварин, які нерідко виступають фольклорними заміниками змія або ж, навпаки, його антиподами; це і міфи близнюкового культу, в яких змії постає у двох своїх іпостасях: з одного боку, як божество «верхнього» світу та як хто-нічна істота, володар підземного світу померлих, уособлення вогняної стихії [10]. В уявленнях давніх українців змії має позитивні риси (наприклад, в Трипільській культурі змія була символом добра, охоронцем хатнього добра, домовиком, сонячно-водяним драконом, який уособлював космічне подружжя Неба і Землі. В українській мові збереглася негативна асоціація зі змієм («*підступний наче змії*», «*от зміюка!*» *кажуть про злу жінку*).

В уявленнях давніх кельтів змія була символом відновлення й відродження, безсмертя, зцілення та мудрості завдяки своїй здатності скидати шкіру, хранителем світових секретів та божественної мудрості. Хоча, так само як і українській мові, в англійській збереглися переважно негативні асоціації зі змією (*snake in the grass* – небезпечна, підступна людина; *snaky insinuation* – підступний наклеп, *to raise snakes* – розпочати скандал, *to see snakes* – напиться до чортиків, *a snake story* – неймовірна, «мисливська» історія), існують також вирази, в яких цей образ є позитивним (*to give a square snake* – справедливо поставитись до когось, *to be snaky rich, to be as sound as a snake, to be in the snake's hips, a snake's age/ before serpent's time* [17; 20]).

З огляду на все, викладене вище, можливо зробити висновок, що анімалістичні символи володіють значним емотивним потенціалом, що може по-різному реалізовуватись засобами української та англійської лінгвокультурних систем з огляду на відмінності у розвитку української та англійської лінгвокультур. Подальші порівняльні дослідження мовних репрезентантів таких національно-культурних символів покликані сприяти у вирішенні актуальних питань сучасної лінгвокультурології та лінгвокультурології у антропоцентричній парадигмі.

Література:

1. Андрейчук Н. І. Семіотика лінгвокультурного простору Англії кінця XV – початку XVII століття: монографія / Н. І. Андрейчук. – Львів : Видавництво Львівської Політехніки, 2011. – 280 с.
2. Баряева Е. А. Символические смыслы в англоязычной лингвокультуре : автореф. дис. на соискание науч. степени доктора филол. наук : спец. 10.02.04 – германские языки / Е. А. Баряева – СПб, 2012. – 40 с.
3. Войтович В. М. Українська міфологія. Енциклопедія народних вірувань / В. М. Войтович. – К. : «ФОБ Стебеляк», 2014. – 688 с.
4. Глінка Н. В. Міфопоетика у творчості Д. Г. Лоуренса : монографія / Н. В. Глінка. – К. : НТУУ «КПІ», 2012. – 200 с.
5. Дмитрук М. В. Фразеологізми з компонентами – назвами тварин (на матеріалі говірок Нижньої Наддніпрянщини) / М. В. Дмитрук // Учені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». – Том. 24 (63). – № 1. – Ч. 2. – 2011. – С. 61–65.
6. Жайворонок В. В. Знаки української культури : словник-довідник / В. В. Жайворонок. – К. : Довіра, 2006 [Електронний ресурс] Режим доступу : http://ukrlit.org/slovnik/zhaivoronok_znaky_ukrainkoj_etnokultury
7. Закович М. М. Культурологія: українська та зарубіжна культура: Навчальний посібник / М. М. Закович. – К. : Знання, 2007. – 390 с.
8. Івасюта М. І. Мовні символи у творчості письменників Буковини кінця XIX–початку XX сторіччя : автореф. дис.на здобуття наук. ступеню канд. філол. наук: спец.10.02.01 – українська мова / М. І. Івасюта–Чернівці, 2008. – 20 с.
9. Казакевич Г. М. Кельти на землях України (III-I ст. до н.е.) / Г. М. Казакевич // Историчний журнал. – 2006. – № 4. – С. 22–31.
10. Пономаренко В. В. Еволюція хтонічного образу в українському фольклорі: автореф. дис... канд. філол. наук: спец. 09.00.12 – українознавство / В. В. Пономаренко.– К., 1999. – 19 с.
11. Постовалова В. И. Лингвокультурология в свете антропологической парадигмы (к проблеме оснований и границ современной фразеологии) / В. И. Постовалова // Фразеология в контексте культуры. – М. : Языки русской культуры, 1999. – С. 30–45.
12. Роллестон Т. Мифы, легенды и предания кельтов [Електронний ресурс] / Т. Роллестон. – Режим доступу : <http://www.RoyalLib.ru>.
13. Росс Э. Кельты-язычники. Быт, религия, культура / Э. Росс. – М. : Центрполиграф, 2005. – 52с.
14. Федорова Ю. М. Фразеологізація значень присвійних прикметників у сучасній українській мові: автореф. дис. канд... філол. н., спец. 10.02.01–українська мова / Ю. М. Федорова. – К., 2010. – 20 с.
15. Широкова Н. С. Анималистические мотивы кельтской мифологии / Н. С. Широкова // Исследования и публикации по истории античного мира. [под ред. Э. Д. Фролова]. – Выпуск 2. – СПб., 2003. – С. 307–320.
16. Широкова Н.С. Мифы кельтских народов / Н.С.Широкова. – М. : АСТ Астрель, 2005. – 77 с.
17. Brigham R. Snake idioms. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.raebbridgman.ca/faqs/MiddleGate_snake_idioms.pdf
18. Mattwes J. Celtic totem animals. – Boston. MA / York Beach M.E. : Red Wheel. – 2002. – 195 p. – pp. 189–191.
19. Ross A. Pagan Celtic Britain : Studies in Iconography and tradition / A.Ross. –NY: Columbia University Press. – 1967. – 433 p.
20. Oxford Dictionaries. Language matters. – Режим доступу : <http://www.oxforddictionaries.com/>